

This is an interview with Dimos Hronopoulos on Wednesday the 7th November 2012 at his home. The interviewer is Helen Haltis and the interview is being conducted as part of the Greek Migrant Experience - the reality of migrating to South Australia in the 1900s. Oral Histories project , an OEEGA initiative, funded by the Australian Government's Your Community Heritage Program - Sharing Community Heritage Stories.

The interview will be conducted in Greek.

As indicated in the Oral History Handbook:

Punctuation: Square bracket [ ] indicate material in the transcript that does not occur on the original tape recording. Sentences that were left unfinished in the normal manner of conversation are shown ending in three dashes, - - -

Δήμο να αρχίσουμε με το όνομά σου.

Είμαι ο Δήμος ο Χρονόπουλος.

Πού γεννήθηκες;

Γεννήθηκα στο Μεσοχώρι, στην επαρχία Πυλίας, Νομού Μεσσηνίας.

Πότε;

Το 1933 στις 26 Φεβρουαρίου, το '33. Εκεί πήγα στο σχολείο.

Πόσα αδέλφια είσαστε;

Τα αδέλφια είμαστε οκτώ γιατί ο πατέρας μου έτυχε να έχει δυο φορές παντρευτεί. Πέθανε η πρώτη του γυναίκα και ξάνα πήρε άλλη και έκανε άλλα τέσσερα. Είχε τέσσερα από την πρώτη, τρία αγόρια και ένα κορίτσι, των οποίων [οι οποίοι] είναι πεθαμένοι αυτοί, και τρεις έχουμε μείνει από την δεύτερη, η μεγάλη μας αδελφή, ο Φάνης, που είναι στην Ελλάδα, και εγώ.

Δύο αγόρια και ένα κορίτσι.

Ένα κορίτσι. Η Ντίνα [από τη δεύτερη μητέρα] επέθανε.

Εσύ πού είσαι σε σειρά με τα παιδιά;

Εγώ είμαι ο τελευταίος.

Α, το μορό. Για πές μου λιγάκι για την ζωή σου στο Μεσοχώρι.

Στο Μεσοχώρι, όταν τελειώσαμε, εκεί πέρα, το σχολείο, ήταν η Κατοχή και --- φασαρίες, το '41, όλα που είχαν έλθει. Ήταν τα δύστυχα χρόνια.

Πήγες στο σχολείο;

Επήγα αλλά το τελείωσα κακώς κάκιστα, γιατί τότε είχαμε δάσκαλο τότε δεν είχαμε.

Γιατί;

Γιατί, αυτήν την εποχή δεν υπήρχε συνέχεια δάσκαλος. Τελευταία πήγαινα στο Καινούριο Χωριό. Πηγαίναμε με τα πόδια εκεί κάτω και ερχόμαστε.

Πόσο μακριά ήταν το Καινούριο Χωριό;

Το Καινούριο Χωριό --- έκανες καμμιά μισή ώρα, ξέρω εγώ. Είναι κατηφόρα να πας κάτω αλλά το να'ρθείς επάνω είναι λίγο ανηφοριά στο χωριό.

Και μέχρι ποία τάξη τελείωσες;

Επήγα μέχρι την έκτη.

Τελείωσες το δημοτικό;

Ναι, αυτό, ύστερα δεν επήγα γυμνάσιο.

Η οικογένειά σου με τί ζούσανε στο χωριό;

Αγροτικά. Είχαμε και σταφίδες, αμπέλια, λίγα και απ' όλα. Αλλά και τίποτα δεν ήταν αρκετό.

Και τα παιδιά δουλεύανε μαζί με τους γονείς σας στα χτήματα;

Ναι ο μεγάλος ο αδελφός, ο Βασίλης, είχε μάθει ράφτης. Έφυγε από μικρός, επήγε στο ράφιμο. Οι δύο άλλοι είχαν μάθει χτίστες. Όταν ήταν, το καλοκαίρι, δουλειές, δούλευαν. Τον υπόλοιπο καιρό είχαμε τα δικά μας.

Και πώς περνάγατε τις ημέρες σας στο Μεσοχώρι. Τί κάνατε;

Είπαμε, την ημέρα πηγαίναμε στα χωράφια, το βράδυ γυρίζαμε στο καφενείο, όταν είχαμε καιρό. Τέτοια.

Και τα αδέρφια σου όλα μείνανε στην Ελλάδα;

Τότε, και βέβαια, όλοι στην Ελλάδα, ναι.

Τί αναμνήσεις έχεις σαν μικρό παιδάκι, από το Μεσοχώρι;

Όλα τα θυμόμαστε, τους παππούδες, όσοι --- τον δικόνεμου εγώ δεν τον εγνώρισα, ούτε γιαγιά, ούτε και σε φωτογραφία, γιατί δεν είχανε. Αυτή την εποχή ήτανε δύσκολα. Δεν είναι σαν εσήμερα που τα βλέπεις όλα --- Μετά από καιρό μεγαλώσαμε και εγίναμε --- μία ημέρα στείλανε στην Κοινότητα --- η ΔΕΜΕ, [Διακυβερνητική Επιτροπή Μεταναστών εξ Ευρώπης] έστειλε τις αιτήσεις αυτές, να τις συμπληρώσουμε

και όποιος θέλει να έρθει. Μας ειδοποιήσανε, πήγαμε, ήταν και ο πατέρας σου τότενες με την μάνα σου, όλοι παρέα, που πηγαίναμε στην Καλαμάτα. Ο μακαρίτης ο Σπύρος, ίδιο καράβι. Ο Σπύρος έφυγε ένα μήνα ενωρίτερα.

Τί σε έκανε όμως να σκεφτείς ότι "πρέπει να φύγω για την Αυστραλία";

Τίποτα, τότε ήταν η παρακίνηση. Ο κόσμος έφευγε παντού να πάει κάπου, και λέγαμε, πάμε για δύο χρόνια. Σαν να πήγαινες στρατιώτης, και εάν δεν είναι καλά, να γυρίσουμε πίσω. Δυστυχώς κανένας δεν τα κατάφερε.

Τί ηλικία ήσουν τότε;

Τότε ήμουν στα 21. Εδώ [στην Αυστραλία] έκλεισα τα 21.

Και οι γονείς σου τί είπαν όταν είπες θα φύγω για την Αυστραλία;

Τίποτα, δεν είπανε, κανείς τίποτα. Εντάξει, για καλύτερα είπαμε. Όπως ο πατέρας μου είχε δύο αδέλφια φευγάτα, από μικρά παιδιά, στην Αμερική, αλλά είχανε στείλει φωτογραφίες, όχι να επιστρέψουνε ποτέ στην Ελλάδα. Εμείνανε για πάντα εκεί. Ήταν πολλοί χωριανοί παειωμένοι [που είχαν πάει].

Είχανε φύγει από το χωριό σας αρκετοί;

Ναι

Και είχε μικρύνει το χωριό ---

Όχι, το χωριό ήταν εντάξει, παιδιά υπήρχανε τότε, γιατί βλέπεις όποιο χωριό είχε επάνω από 70 παιδιά, νομίζω, ο Συγγρού, ο Ανδρέας, έφτιανε ένα σχολείο, και έτσι έχουμε και εμείς το δικό μας. Ακόμα κρατιέται εκείπέρα το χτίριο.

Και έτσι υπήρχαν μικρά παιδιά στο χωριό.

Μικρά παιδιά υπήρχαν, βέβαια υπήρχαν.

Εντάξει, και αποφάσισες ότι "η Αυστραλία είναι για μένα".

Λέμε θα πάμε στην Αυστραλία και βλέπουμε.

Τί νομίζατε ότι ήταν η Αυστραλία, πώς την είχες στο μυαλό σου;

Ήταν μια χώρα που είχαμε ακουστά παλιά --- ότι η Αμερική, ή [ο] Καναδάς, ας πούμε, που πήγαινε ο κόσμος, θα ήτανε καλύτερα από ότι είμαστε στο χωριό.

Μετά άκουσες ότι έπαιρνε η Αυστραλία μετανάστες;

Ναι, όταν ήλθαν οι αιτήσεις στο χωριό, την πήρα από τον πρόεδρο τότε τον Φώτη, τον μακαρίτη τον Γιαννακόπουλο, την συμπληρώσαμε και μας ειδοποίησανε.

Μπορούσαν όποιος δήποτε να γεμίσει φόρμες να έλθει στην Αυστραλία ή υπήρχαν κάτι κριτήρια που θέλαν;

Οι κατηγορίες, αυτοί που θέλανε, πιο πολύ θέλανε να είναι αγρότες, να είναι άνθρωποι της δουλειάς δηλαδή, και οι άλλοι που ξέρανε μία τέχνη. Όπως [π.χ.] ήτανε ένας Μουτζούρης από το Ακριτοχώρι, του οποίου ήταν τα χέρια του μαλακά, δεν ήταν σαν τα δικά μας που ήταν όλο καρούλες και τέτοια, τον οποίον δεν τον πήρανε, γιατί αυτός --- δεν χρειαζόντανε τέτοιους, χρειαζόντανε εργασιμους.

Πού κοιτάζαν τα χέρια σας;

Τα κοιτάγανε μέσα στις παλάμες.

Ποιος; Σε ποιό γραφείο;

Στην Καλαμάτα, εκεί που ήταν η επιτροπή, η ΔΕΜΕ [Διακυβερνητική Επιτροπή Μεταναστών εξ Ευρώπης]. Άμα θέλανε εγινότανε [σε αφήναν να φύγεις]. Το άλλο, μας ζυγιάζανε, να βγαίνεις και στις οκάδες.

Σας ζυγίζαν;

Ναι. (γέλιο) Δεν θα το πιστέψεις. Ο μακαρίτης ο Βασιλάκης, ο Κοσμάς, ήταν πολύ αδύνατος, και τέτοια. Δεν έβγαινε στην ζυγαριά. Τώρα, θα ερχόνταν ο πρέσβης να μας ζυγιάσει έναν έναν. Του λέει [ο Έλληνας της Επιτροπής] "βγε έξω, πήγαινε σε κάνα εστιατόριο, φάει μια μακαρονάδα, πιε και δυο ποτήρια νερό και έλα". Ύστερα έγινε αυτό και έτσι ήλθε και αυτός μαζί με μας.

Είχε το βάρος και μπορούσε να έρθει. Ωραία αυτά. Είσαστε έτοιμοι και από την Καλαμάτα που πήγατε;

Όταν πια ήλθε το τέλος εκεί, μας δώσαν όλα αυτά τα χαρτιά που σου έδειξα, έγγραφε τί πρέπει να έχουμε.

Σαν τί. Για πέσεμου τί ήταν σε αυτά τα χαρτιά;

Τις αποσκευές μας. Να έχουμε ένα πιρούνι, μαχαίρι, κουτάλι --- και άλλο γράμμα το οποίον τα διάβασα --- όλα αυτά, και δεν το έχει μέσα έτσι όπως αυτό --- γιατί στην αρχή δεν μπορείς πώς να συνεννοηθείς, και τέτοια, και για αυτό τα θέλανε. Όταν ήλθε η ώρα, ειδοποίησανε, πήγαμε στην Αθήνα, εκεί πέρα, την πρώτη μέρα, την παραμονή, μας πήγανε στον κλίβανο κάναμε όλα, περάσαμε εντάξει.

Τί είναι αυτός ο κλίβανος;

Σαν απολύμανση, μήπως είναι τίποτα για αρρώστιες, δεν ξέρω τί ζητάγανε.

Και πώς έγινε αυτό;

Αυτό, μας κοιτάγανε, και όταν είμαστε γδυτοί, κάναμε μπάνιο, μας είχανε πει να έχουμε μια πετσέτα μαζί μας να σκουπιστούμε. Κοιτάγανε μήπως είχαμε κήλη, τέτοια πράγματα.

Πού ήταν αυτό, μέσα στην Αθήνα;

Ήταν στον Βοτανικό Κήπο. Ήταν, όταν πρώτο-βγαίναμε έξω μας πηγαίνανε αυτοί με τα --- τώρα κανονικά δεν θυμάμαι πώς μας είπαν να μπούμε, να πάμε σε ένα σημείο και μας παίρνανε και μας πηγαίνανε εκεί.

Πόσα άτομα ήταν μαζί μέσα στα μπάνια αυτά;

Μπορεί να ήταν και 50 μπορεί και 100 ανάλογα. Ήταν όλο άνδρες, μετά βάζανε τίς γυναίκες την άλλη ώρα.

Μετά από το shower τί σας κάνανε;

Μετά όταν περάσαμε, ήταν όλα εντάξει, πήγαμε πάλι στο σπίτι που μέναμε, ή σε ξενοδοχείο που εμείνεσκε ο κάθενας.

Ο κλίβανος ήταν μέσα στο shower ή πηγαίνατε σε άλλη αίθουσα;

Νο, ήταν μία αίθουσα μεγάλη όπως είναι το σπίτι αυτό, να είναι όλο ανοιχτό, να μην έχει δωμάτια και τέτοια, και έκανες το μπάνιο.

Το μπάνιο αυτό ήταν ο κλίβανος;

Ναι.

Δεν σας δώσανε steam [ατμό];

Όχι.

Μόνο το μπάνιο. Και όταν τελειώνατε σας κοιτάζανε για ---

Ναι, μας κοίταζε ο γιατρός.

Μετά οι γυναίκες, τα παιδιά;

Για τα παιδιά, να σου πω δεν θυμάμαι σε αυτό, γιατί εγώ επειδής ήμουνα ελεύθερος δεν είχα, δεν ερώτησα τους γονείς τους δικούς σου για να ξέρω.

Εμβόλια σας κάνανε;

Εμβόλιο, δεν θυμάμαι για κάτι τέτοιο.

Και έτσι αυτή την ημέρα πήγατε στο σπίτι σας ---

Πήγαμε το βράδυ στο σπίτι και το πρωί, έξι η ώρα ξάνα πήγαμε με τον μακαρίτη τον αδελφό μου στον Πειραιά, με τα πράγματά μας. Τα παραδώσαμε όλα. Μέχρι να ανεβούμε όλοι επάνω [στο πλοίο], πήρε ώρα.

Ήτανε πολλοί στο καράβι, ελεύθερα παιδιά;

Ήμαστε περίπου 500 η 600 άτομα Έλληνες όλοι μαζί. Οι υπόλοιποι ήταν Ιταλοί και Γερμανοί.

Μια άλλη ερώτηση. Για τα παιδιά, σαν και εσας, υπήρχε ηλικία που έπαιρνε, η κατηγορία η δικιά σας;

Κοίταξε, δεν έπαιρνε πιο μικρότερους. Δεν πιστεύω, δεν έπαιρνε, γιατί έπρεπε να έχουν κάπως --- να έχουν υπογράψει [άλλοι για αυτούς], ενώ όταν είσαι 21 πια είσαι νόμου ηλικίας.

Και έτσι εφτάσαμε στο καράβι. Ποιος σε αποχαιρέτησε;

Ο αδελφός μου.

Πώς αισθανόσουν να φύγεις από την πατρίδα σου;

Θα πάμε [ας πάμε] πίσω πάλι στο χωριό. Όταν επήγαμε πάλι στην Πύλο επήρα το λεωφορείο, επήγαινα πάλι με τον μακαρίτη τον Χρήστο, τον Φουντάνη που λέγαμε. Χρονόπουλος και αυτός. Τότε κατάλαβα όταν φτάσαμε πέρα έξω, βγήκαμε από την Πύλο, φύγαμε τέρμα πιά και --- σε αυτή την περίπτωση [αισθάνθηκα κάτι].

Αλλά όμως έλεγες ότι σε δύο χρόνια θα γυρίσεις;

Ελέγαμε, εάν δεν βρούμε καλά τα πράγματα, σε δύο χρόνια, πέσε ότι πάμε στρατιώτες και επιστρέφουμε.

Πληρώσατε χρήματα καθόλου για να φύγετε;

Τοτε ήταν ένας μικρός φόρος κάπου 250 δραχμές, κάτι τέτοιο ήταν ο φόρος.

Και γιατί ήταν αυτός ο φόρος;

Τώρα δεν ξέρω πώς μας τον είπε κάποιος. Πλήρωνες αυτά και έφευγες δεν είχε τίποτα άλλο.

Μπαίνουμε στο καράβι και πόσο καιρό --- το όνομα του καραβιού το θυμάσαι;

Το όνομα του καραβιού είναι το Castel Felice, Ιταλικό.

Και πόσον καιρό έκανε να φτάσει στην Αυστραλία.

Κάναμε 28 ημέρες, κάτι τέτοιο.

Και μέσα στο καράβι τί κάνατε για ---

Μέσα στο καράβι --- παρέα, με τους γνωστούς, γνωριστήκαμε με τα παιδιά από εδώ από εκεί που ήτανε, και είχαμε το πρωινό, μεσημέρι, και το βράδυ πάλι, το φαγητό.

Όλοι μαζί μένατε; Πώς ήταν μέσα στις καμπίνες;

Στις καμπίνες μπορεί να ήταν και 20 να ήταν και 30 [άτομα] γιατί αυτά ήτανε παλιά τα καράβια και φέρνανε κόσμο.

Μέσα σε μία καμπίνα πόσα άτομα ήταν μαζί;

Σου είπα μπορεί 40 να είμαστε.

Όλοι μαζί κοιμόσαστε;

Ναι ήτανε τα κρεβάτια ένα πάνω το άλλο.

Και όλοι μαζί;

Ναι.

Έλεγα ότι θα ήταν πίο μικρές οι καμπίνες με τέσσερα, πέντε άτομα μέσα.

Όχι, τέτοιο δεν υπήρχε, μόνο μπορεί να ήταν αυτά στους καπεταναίους. (γέλιο)

Και το φαγητό πού πηγαίνατε να φάτε;

Ήταν ειδικές οι αίθουσες που ήταν το εστιατόριο. Τα τραπέζια ήταν βιδωμένα επάνω στο πάτωμα για να μη φεύγουνε άμα κάνει θάλασσα.

Μαθήματα Εγγλέζικα σας κάνανε;

Εκάνανε εκεί κάποια, αλλά τα πίο πολλά μαθήματα ήταν όταν εβγήκαμε εδώ που γυρίσαμε [ήλθαμε] στο Adelaide. Είχε στην εκκλησία του Ταξιάρχη, είχε στο Sturt Street, είχε σε διάφορα μέρη. Και άμα ήτανε πολλά άτομα σε σπίτι, πάλι πήγαινε άνθρωπος και τους έκανε μαθήματα.

Πού σταματήσατε; Το πρώτο λιμάνι της Αυστραλίας ποιο ήταν;

Το πρώτο λιμάνι ήταν στο Πέρθ, το Fremantle.

Όταν είδες την Αυστραλία πώς αισθάνθηκες;

Είδαμε μια μεγάλη χώρα, πώς να το πούμε, ωραίο μέρος, αυτά τα δένδρα, τα ευκάλυπτα, και τέτοια.

Και ποιος σας περίμενε εδώ;

Πάντοτε το Immigration ήταν μπροστά.

Είχε διερμηνέα;

Είχαμε διερμηνέα, λεγότανε Μαυραγάνης.

Το θυμάσαι μπράβο. Σας είπαν τίποτα για την Αυστραλία στο Fremantle;

Μας δώσανε αυτό το βιβλιαράκι και είχε το κάθε state της Αυστραλίας, είχε τα τετραγωνικά χιλιόμετρα που ήτανε, τον πληθυσμό της, τα πρόβατα, τα αγελάδια τέτοια. (δείχνει το βιβλιαράκι)

Όταν το διάβασες τί σκέφτηκες;

Σκεφτήκαμε --- καλά. Από εκεί μόλις φτάσαμε στην Μελβούρνη είχε στο Port Melbourne --- ήταν κόσμος εκεί πέρα, αρκετοί.

Ποιος ήταν αυτός ο κόσμος;

Και Έλληνες ήτανε, και ξένοι ήτανε που περιμένανε, που είχανε έλθει ενωρίτερα αυτοί. Μας περιμένανε.

Εσάς, που ήρθατε με την ΔΕΜΕ, ποιος σας πήρε;

Μας πήρε πάλι το immigration, μας έβαλε στα λεωφορεία και μας πήγε στο τραίνο. Και από εκεί μας πήγανε στην Bonegilla. Εκεί έμεινα μιάμιση ημέρα και πάλι μας φωνάζανε στο megáfono. "Βγάλτε τις αποσκευές σας και συγκεντρωθείτε απ' έξω εκεί" και πάλι στο τραίνο, για το Queensland. Φτάσαμε στο Sydney μείναμε την ημέρα εκεί και το βράδυ, γιατί κινιότανε βράδυ το τραίνο, επήγαμε [εφύγαμε]. Μετά εφτάσαμε στο Brisbane. Εκεί μας είχανε τσάι ή καφέ. Εμείς τώρα δεν ξέραμε τόσο καφτερά πράγματα, τα παίρναμε και τα ρίχναμε στις γραμμές.

Γιατί ήταν καφτερά;

Ήταν το νερό ζεστό πολύ.

Και δεν πίνετε ζεστό καφέ στην Ελλάδα;

Ο καφές δεν είναι τόσο, ποτέ, καφτός.

Έκαιγε πιο πολύ εδώ πέρα;

Ναι, εδώ το νερό ήταν πολύ καυτό.

Για να πάμε πίσω στο Fremantle, σας δώσανε ταυτότητα;

Ναι όταν βγήκαμε επάνω, το immigration μας έδωσε την ταυτότητα την οποία την είχανε πάρει ενωρίτερα, από την Ελλάδα, που είχαμε δώσει την φωτογράφια, τα στοιχεία όλα, και ένας ένας μας φώναζε πάλι το όνομα και μας τα έδινε.

Διαβατήριο σας έβγαζαν οι ίδιοι στην Ελλάδα και visa θα είχατε. Αλλά τώρα πήρες και Αυστραλιανή ταυτότητα.

Ναι ταυτότητα. Και εδώ πέρα μας είπανε όπου πηγαίνουμε για δουλειά, θα πας στο immigration να πεις "δουλεύω στο Holden" και "μένω εκεί", και το σπίτι που εμείνεσκες, και όλα.

Πού έδινες αυτές τις πληροφορίες;

Στο immigration.

Κάθε πότε;

Κάθε φορά που άλλαζες δουλειά και σπίτι.

Για πόσα χρόνια είχες αυτή την ταυτότητα;

Αυτή την είχα μέχρι το '60 περίπου που παντρεύτηκα. Όταν παντρευτήκαμε την πήραν την ταυτότητα και κρατήσανε τον αριθμό [από] της γυναίκας το διαβατήριο, μάλλον την ταυτότητα την βάλαν πίσω στο διαβατήριο.

Ποιος την πήρε;

Το immigration πάλι.

Και έτσι όταν παντρεύτηκες έπρεπε να πας να τους πεις ότι "παντρεύτηκα";

Ε, συμπληρώσαμε, η Κοινότητα τότε, που κάναμε όλα τα χαρτιά --- πρώτα έπρεπε να κάνεις τον πολιτικό γάμο και μετά τον δικόνεμας τον θρησκευτικό, εάν ήθελες, που τότε όλοι κάνανε.

Πάμε τώρα στην Bonegilla, κάθισες μόνο μιάμιση ημέρα. Πώς την είδες την Bonegilla;

Εκεί, να σου πω, μου φάνηκε πιο δύσκολη γιατί, όταν πήγαμε στον κοινό --- που ήταν τα μαγειρεία, είχανε τους δίσκους, έπαιρνες τον δίσκο, σου έβανε το πρωί τι είχε στο πιάτο σου, αυγό, κάτι άλλα πράγματα, μόλις έτρωγες πάλι έπρεπε να πας εκεί πέρα,

ήταν αυτές οι γούρνες οι τσιμεντένιες που πλένανε, τα πλέναμε και τα βάζαμε πάλι στο ίδιο σημείο.

Ο καθένας έπλενε τα δικά του.

Ο καθένας τα δικά του.

Κουταλοπίρουνα σας έδιναν ή είχατε δικά σας.

Εκεί ήταν όλα δικά τους.

Και κάθισες μόνο μιάμιση ημέρα είπες και μετά ποιος σας είπε για δουλειά;

Μετά την μιάμιση μέρα μας πήρανε εμάς --- πήγαμε στο Queensland. Θα είμαστε 100, πάρα πάνω.

Όλοι Έλληνες, παιδιά;

Παιδιά, ελεύθεροι, οι οποίοι --- μας έλεγε τότενες ο διαρμηνέας ο ..... μπορείτε να πάτε παρέα με τον φίλο σου, ξέρω εγώ. Και εμείς πήγαμε έτσι. Όταν εβγήκαμε εκεί πέρα, μας περιμένανε τα αφεντικά, οι μποσάδες, οι φαρμαδόροι.

Τα αφεντικά ήταν στην στάση του τραίνου;

Στη στάση, ναι, στο Ayr που είπα [Queensland], και μετά μας βάλανε στα utility τους και μας πήγανε στο χωριό, εκεί που ήτανε η φάρμα.

Τί δουλειά ήταν να κάνετε;

Εκεί είχανε τα καπνά, τα οποία ήταν --- δεν ήταν σαν τα Ελληνικά, όπως έχω δει αργότερα, εκείνα ήταν πολύ ψηλά γιατί τα ποτίζανε, θάλασσα νερό, και όταν άρχιζε να γινότανε, κιτρινίζε το φίλο, το κόβαμε ένα, δύο, ανάλογα πόσο ---

Με τί τα κόβατε;

Με τα χέρια. Σπάζει αυτό, δεν είναι --- Μάλλον και μας κάνανε [κάναμε] και το άλλο, που τα ρεντίσαμε, είχανε ρεντομηχανή, για κάμπια, μελίγκρα, τέτοια. Λέω, αφού είχαμε φύγει άνοιξη από την Ελλάδα, από τις σταφίδες, τον ρέντο, λέω "πάλι τα ίδια".

Και πόσο καιρό κάθισες εκεί πέρα και μάζευες τον καπνό;

Εκεί κάθισα περίπου ενάμιση μήνα. Τελείωσε, αποστολή του καπνού.

Και πού μένατε όταν δουλεύατε εκεί;

Μές τη φάρμα είχε ένα υπόστεγο εκεί πέρα το οποίο ήταν ένα μακρυνάρι.

Από τί φτιαγμένο;

Από ξύλο και από κομμάτια asbestos ήταν τότε εκείνη την εποχή. Το αφεντικό, 'ο μπόσης' είχε πάει και στην Καλαμάτα στρατιώτης και τα Χριστούγεννα μας πήρε στο σπίτι του και φάγαμε μαζί.

Τί φάγατε, θυμάσαι;

Ψητό είχε. Κάτι τέτοιο είχε ο άνθρωπος.

Με την γλώσσα πώς τα πήγαινες;

Πολύ λίγα.

Με τα φαγητά, διαφορετικά από ότι είχες συνηθίσει;

Τα φαγητά, ύστερα εμείς κάναμε μόνη μας. Μας πήγε στο μαγαζί, είχε ένα μαγαζάκι σε ένα σημείο, μας πήγε να πάρουμε ότι θέλουμε. Το ψωμί ήτανε 'μilk λουουφ' το λέγανε που ήτανε αφράτο. Όταν μαγειρεύαμε τηγάνιζα μια δόση, λέει [το αφεντικό], είχε πατάτες φυτέψει, και λέει "εκεί πέρα πηγαίνετε, βγάλτε όσες θέλετε, όταν θέλετε να φάτε". Ένα μεσημέρι, καθάρισα τις πατάτες και έβαλα φωτιά - έπρεπε να ανάψεις φωτιά, δεν είχε ηλεκτρικά τότε.

Πού, έξω ή μέσα;

Εκεί δίπλα στο σπίτι εκείνου που μέναμε.

Μέσα στο σπίτι άναψες φωτιά;

Στην άκρη είχε ξυλόστοφα. Ανάψαμε την φωτιά, καμμιά φορά, δίπλα που εδένανε τον καπνό. Ήταν οι γυναίκες και ο μπόσης ο ίδιος [παρών]. Ε, μοσχομύριζε, και όταν ήλθε και είδε τις πατάτες δεν του άρεσε [ο τρόπος που τις τηγάνιζα]. Και ήλθε να δει τί είχαμε βάλει. Εκείνοι βλέπεις εβάζανε dripping ή lard κάνανε χρήση.

Εσύ με τί τηγάνισες τις πατάτες;

Τις τηγάνισα με το βούτυρο, το butter αυτό που βάναμε στο ψωμί, και για αυτό μοσχομύριζε.

Και εσύ ήσουν ο μάγειρας της παρέας;

Δύο είμαστε, ο ένας έκανε κάτι άλλο.

Εκεί πού κοιμόσαστε; Όλοι μαζί κοιμόσαστε ή ήταν διαφορετικά δωμάτια;

Όχι, ένα ρούμι [δωμάτιο] ήταν και ο καθένας το κρεβάτι του.

Σε κάθε δωμάτιο είχε και την στόφα;

Όχι, ένα δωμάτιο, είχε την στόφα, είμαστε μαζί. Τώρα, το μπάνιο ήταν κάπως έξω.

Για όλους;

Για εμάς τους δύο.

Είχατε δικό σας μπάνιο δηλαδή;

Ναι. Ο μπόσης είχε το σπίτι του δίπλα. Με τα παιδιά του ήταν εκείνος.

Πόσους εργάτες είχε το αφεντικό;

Είμαστε δύο εμείς και είχε έναν αδελφό του ακόμα ο οποίος εμείνεσκε στο Brisbane.

Τα Χριστούγεννα έφυγε αυτός, επήγε στην οικογένειά του και εμείς μείναμε.

Πόσο σας πλήρωνε;

Πληρώνανε, τότε ήταν οι λίρες, 10 λίρες την εβδομάδα.

Ήταν αρκετά χρήματα για την εποχή;

Ε, για την εποχή εκείνη [ναι].

Δεν πληρώνατε ενοίκιο τίποτα;

Όχι, όχι.

Και υπήρχε διασκέδαση εκεί πέρα;

Ναι, τώρα! Τέτοια πράγματα δεν είχαμε εμείς. (γέλιο)

Όταν τελείωσε ο καπνός τί έγινε.

Όταν τελείωσε λέει, "η δουλειά τελείωσε, εάν θέλετε να μείνετε εδώ πέρα, όταν δουλεύετε σε μένα θα πληρωνόσαστε 10 λίρες, όπως είπαμε, τόσο είναι η γουνέντζα [wage in Greek]. Και όταν δεν έχω εγώ δουλειά και σας βρίσκω αλλού θα πληρωνόσαστε τρεις λίρες την ημέρα", γιατί, έτσι ήταν.

Πόσες ημέρες την εβδομάδα δουλεύατε;

Πέντε.

Και το Σαββατοκύριακο τι κάνατε;

Το Σαββατοκύριακο, άμα πήγαινε στην πόλη μας έπαιρνε και εμάς μαζί. Ηθέλαμε να πάμε στο κρέας, ζέρω εγώ, τέτοια, να ψωνίσουμε τίποτα.

Σας πήγαινε το αφεντικό;

Ναι και εκεί βρήκαμε κάτι γηραλέους, τότενε, οι οποίοι, αφού ακούσανε που μιλάγαμε Ελληνικά, μας μιλήσανε. Τους είπαμε ότι δουλεύουμε στον καπνό, λέει "και εμείς έτσι είπαμε, στα χρόνια εκείνα, να δουλέψουμε λίγο, να οικονομήσουμε και να φύγουμε, και ακόμα είμαστε εδώ". (γέλιο)

Τελείωσε, και τί αποφασίσατε, να μείνετε ή να ---

Εγώ είπα να μείνω, ο φίλος μου λέει, "θα φύγω, θα πάω στο Melbourne". Επήγε στο Melbourne, μετά από καμιά εβδομάδα, επήρα και γράμμα. Και εγώ είχα γράψει [σε γνωστούς στην Αδελαΐδα] και ο Σπύρος [φίλος], είχε πάει ενωρίτερα. Ήταν στο Adelaide το οποίο [όπου] μείνεσκε σε ένα σπίτι, ήταν ο Βαγγέλης ο Βλάσσης [ήτανε στου Βαγγέλη του Βλάσση], από τις Μιλίτσες, αλλά δεν μου είχε πει ότι είναι Έλληνες και τέτοια,έρχοντας[ερχόμενος] και εμείς [και εγώ] εδώ πέρα ---

Πώς ήλθες στην Αδελαΐδα;

Με το τραίνο. Έρχοντας εκεί [Αδελαΐδα], είχαμε την διεύθυνση, μας πήγανε, χτυπάω την πόρτα, και τραβήχτηκα λίγο πίσω.

Ποιανού πόρτα χτύπησες;

Στο σπίτι που μείνεσκε, στο West Terrace, που μείνεσκε ο Βλάσσης. Καμιά φορά βγήκε η κόρη του, η Αλεξάνδρα, έξω και λέει, "μαμά, κάτι θείοι". Λέω "πέσαμε σε Έλληνες". Μας πήγανε μέσα μας ρώτησε από πού είμαστε, το ένα το άλλο, βρεθήκαμε πατριώτες. Το απόγευμα, ο αδελφός της ο Θανάσης, που ζει ακόμα, μας πήγε στο καφενείο της μακαρίτησας της Γρια-Σάββαινας, και εκεί γνώρισα τον Μαρκόπουλο και έμεινα εκεί πέρα παρέα, στο ίδιο δωμάτιο.

Πού;

Στις Γρια-Σάββαινας. Επάνω ήτανε, κάτω ήταν το μαγαζί.

Πού ήταν της Γρια-Σάββαινας το μαγαζί;

Στο 71 Brown Street, τότενε, τώρα είναι Morphett Street, και ήταν και ένας άλλος, Καλδής, από την Τρίπολη, και μέναμε μαζί, επάνω. Εκεί μαγειρεύαμε μαζί και οι τρεις. Όποιος πήγαινε πρώτα επέρναγε και από τον χασάπη, γιατί δεν υπήρχε ψυγείο να έχουμε δικό μας, να βάζουμε μέσα --- γιατί ήταν τρία υπνοδωμάτια επάνω, και ο καθένας είχε --- έπαιρνε της ώρας.

Και πληρώνατε ενοίκιο στη Γρια-Σάββαινα;

Τότενε πληρώναμε 25 σελίνια στον ύπνο και άλλαζε τα σεντόνια αυτή, με αυτή την τιμή.

Μαγερεύατε μόνοι σας. Η στόφα τί ---

Η στόφα ήταν [από] κείνες οι [τις] παλιές οι [τις] 'μοντέρνες', και είχε το ρολόι που βάναμε πένες μέσα. Με τρεις πένες περίπου, μαγέρευες.

Και πόσο καιρό κάθισες εκεί πέρα;

Εκεί καθίσαμε αρκετό καιρό. Θα κάθισα περίπου δέκα χρόνια. Κάθισα εκεί, κάποτε δεν είχε δουλειά και πήγαμε με τον Σπύρο στο Ταμείο Ανεργίας και μας έστειλε στο Port Lincoln. Πήγαμε πάλι, εφτά η ώρα το βράδυ, μπήκαμε στο Port Adelaide, πήραμε ένα караβάκι τότενε, λεγότανε Μινίπα, ήτανε ωραίο το καράβι αλλά μικρό και βγήκαμε την άλλη μέρα το πρωί, στις εφτά πάλι, στο Port Lincoln. Εκεί, πήγαμε πάλι στο Ταμείο Ανεργίας, εκεί.

Ποιος σας περίμενε εκεί πέρα;

Δεν θυμάμαι τώρα, εμείς πήγαμε στο Ταμείο γιατί είχαμε την διεύθυνση.

Ποιος σας είχε δώσει την διεύθυνση;

Το άλλο Ταμείο Ανεργίας από το Adelaide.

Α, αυτοί σας στείλαν στο Port Lincoln.

Μας εστειλαν εκεί πέρα γιατί εκεί είχε δουλειά.

Γιατί η Αδελαΐδα τότε δεν είχε δουλειά;

Ναι και μας έστειλε εκεί πέρα.

Ποια χρονολογία μιλάμε τώρα;

Ήταν '58-59 ήταν αυτή η χρονολογία.

'54 ήλθες στην Αυστραλία, μετά από τέσσερα χρόνια πήγες στο Port Lincoln;

Ναι. Εκάθισα εκεί πέρα, τρία χρόνια --- (δεν είναι σίγουρος)

Τί δουλειά έκανες;

Την πρώτη εβδομάδα εδούλεψα [με] κασμά και φτυάρι, που βάναμε σωλήνες για το νερό, και μιά μέρα, το πρωί, ένας Γερμανός μπόσης [αφεντικό] λέει "μήπως ξέρει κανένας βάψιμο με spray [βαφή με ψεκασμό]"; Είχα δουλέψει λίγο στο Chrysler και λέω, "ξέρω εγώ".

Συγγνώμη πότε δούλεψες στο Chrysler.

Προτού να πάμε στο Port Lincoln.

Δηλαδή, όταν γύρισες από το καπνό, έμεινες στις Γριά - Σάββαινας και πήγες για δουλειά στο Chrysler;

Πρώτα πήγα στο Holden για λίγο, και δεν μου άρεσε και έφυγα και μετά πήγα στο Chrysler.

Εντάξει. Και πόσα χρόνια έμεινες στο Chrysler;

Στο Chrysler, δεν είχα αρκετό καιρό, γιατί κάθε λίγο τους σκολάγανε τους εργάτες. Τρεις μήνες, έξι μήνες, σε σχολάγανε. Και λέμε, αφού δεν είναι να βρούμε άλλη. Και έτσι πήγα στο Port Lincoln. Πήγαμε εκεί πέρα, και όταν επήγα για να κάνουμε δοκιμή για spray [ψέκασμα] όπως είπα, το μισό [το πάνω] ήτανε - κάτι γραφεία της αστυνομίας, - από την ψύχα του ζαχαρακάλαμου, λεγότανε canite, και το άλλο ήτανε το masonite από κάτω. Μόλις το έκανες spray το ρούφαγε μέσα και δεν γινότανε. Το πέρναγες, το ξάνα-πέρναγες [δεν το κάλυπτε η μπογιά]. Σταμάτησα, φώναξα πάλι τον μπόση [αφεντικό] και του λέω "δεν γίνεται". Είδε και αυτός. Μετά έφερε πινέλο. Το πινέλο πια δεν το ρούφαγε, και το άρχισα με το πινέλο. Και έτσι έγινα μπογιατζής.

Και πού εμένατε στο Port Lincoln;

Εκεί το Water Supply είχε δικά του σπιτάκια.

Δηλαδή δούλευες για το Water Supply εσύ;

Ναι. Είχε σπιτάκια και είχε άλλοι που βάζανε τις σωλήνες, ήταν άλλοι μαραγκοί, άλλοι ήτανε, τί άλλες ειδικότητες είχανε, τέτοια, και το βράδυ είμαστε όλοι μαζί πάλι εκεί στα 'toll'. Εκεί είχανε ψυγείο, έβανες το --- εάν έπαιρνες λίγα πράγματα που δεν χαλάγανε. Το κρέας το παίρναμε ημερησίως.

Ψυγείο είχε με ρεύμα;

Ήταν με ρεύμα.

Και στόφα, μαγέρευες;

Η στόφα ήταν ξυλόστοφα. Είχε έναν γέρο εκεί το οποίο [ο οποίος] έβανε ξύλα και ήταν πάντοτε ζεστό νερό και η φωτιά αναμένη.

Και πόσο καιρό κάθισες στο Port Lincoln;

Στο Port Lincoln κάθισα περίπου τρία χρόνια.

Γιατί έφυγες;

Έφυγα, από εκεί, όταν ήτανε τα holiday [διακοπές] που έκιωσα [έκλεισα] τον χρόνο, και ήλθα στο Adelaide. Τί να κάνω να κάθομαι εκεί πέρα, να δω και τον αδελφό μου που ήταν εδώ, ο πατέρας σου --- μένανε [εκεί] τότενε όλοι, που είχε αγοράσει το σπίτι, και έτσι σμίξαμε πάλι εκεί πέρα και βρήκα κάτι φίλους και λέει [ένας] "εγώ βρήκα και θα πάω στο PMG στο Mount Gambier". Πάω και εγώ στο Γραφείο [Ανεργίας, να ρωτήσω να πάω και εγώ], μου λέει εντάξει. Του λέω "όμως εγώ είμαι ακόμη στη δουλειά". "Όταν πας, πήγαινε δώσε notice". Πήγα έδωσα notice [ειδοποίηση] εκεί πέρα.

Πήγες στο Port Lincoln;

Πήγα στο Port Lincoln, τελείωσε το holiday [διακοπές] μου, [και] έδωκα notice. Γυρίζοντας πάλι στο Adelaide πάω εκεί [στο Γραφείο Ανεργείας]. Λέει "δεν έχει τώρα, πήραμε, δέν θέλουμε". Ένταξει, ξάνα πήγα για δουλειά στο εργοστάσιο, στο Holden. Θυμάμαι ξάνα πήγα για λίγο.

Και πού έμενες όταν ξάνα γύρισες στην Αδελαΐδα;

Εκεί εμείνεσκα, στο Morphett Street, στην Γρια-Σάββαινα, στο 71 Brown Street.

Πάλι πήγες εκεί;

Πάλι εκεί.

Και πόσον καιρό κάθισες εκεί πέρα;

Εκεί καθίσαμε μέχρι --- κάθισα κάνα δύο, τρία χρόνια πάλι. Μέχρι το '60 ήμουνα γύρω εκεί.

Και δούλευες στο Holden όλον αυτόν τον καιρό;

Όχι, στο Chrysler τον περισσότερο καιρό. Πήγα, έφυγα από το Χόλντεν. Τότενε το Holden, όποιος επήγαινε εργάτη, τον πλήρωνε τριάντα σελίνια. Εμένα με είχε πάει ο Μαρκόπουλος και έπαιρνε την εβδομάδα τριάντα σελίνια extra [επιπλέον].

Κάθε εβδομάδα;

Κάθε εβδομάδα.

Επειδή σε πήγε εσένα για δουλειά;

Γιατί δεν ήταν πολλοί εργάτες και θέλανε [κι άλλους]. Μετά εγώ πήγα στο Chrysler το οποίον --- εκείνοι δεν δίνουν, αλλά μου άρενε καλύτερα. Είχα πιο πολλούς φίλους εκεί.

Όταν έφυγες από την Γρια-Σάββαινα πού πήγες να μείνεις;

Έφυγα από εκεί, για λίγο πήγα σε ένα σπίτι που ήτανε του κουνιάδου μου η γυναίκα με την αδελφή της και τέτοια.

Και έμεινες πόσο καιρό εκεί.

Δεν έμεινα εκεί πολύ καιρό, κάνα μήνα έμεινα.

Και μετά;

Και μετά ξάνα πήγα εκεί πίσω στο 71 Brown Street (γέλιο), επαντρευθήκαμε ύστερα και είχα αγοράσει ένα παλιόσπιτο δικό μου και πήγαμε και μέναμε εκεί.

Όταν έκανες διακοπές από το εργοστάσιο, τί δουλειές έκανες;

Μια δόση επήγα και μάζεψα μπιζέλια. Δεν είχα ξάνα πάει.

Πού το έμαθες ότι θέλαν εργάτες στα μπιζέλια;

Ε, ήτανε οι γειτόνοι εκεί που έμενα. Οι γειτόνοι πηγαίνανε και πήγα παρέα.

Πουθενά αλλού, δεν μάζευες τίποτα άλλο;

Είχα πάει και στα μήλα. Όπως είναι τα μήλα --- είναι άλλο καιρό. Και έκανε πολύ κρύο το πρωί και ανάβανε και φωτιά. Πειρωνόμαστε για λίγο και ξάνα δουλειά.

Μου είπες ενωρίτερα, άλλη φορά που μιλάγαμε, ότι πήγαινες και στα σταφύλια.

Τα σταφύλια ήταν το καλοκαίρι. Όταν παντρευθήκαμε και μετά, επηγαίναν τα κουνιάδια μου και επήγαμε και εμείς.

Πού πηγαίνατε να μαζέψετε;

Στο Loxton.

Μένατε εκεί πέρα;

Στο Loxton North.

Πόσες εβδομάδες το χρόνο πηγαίνατε;

Εκεί ήταν περίπου τρεις μήνες, τέσσερεις, ανάλογα πώς ήταν τα σταφύλια.

Δηλαδή άφηνες την δουλειά σου στο εργοστάσιο ---

Ναι τα παράταγα από την δουλειά και πηγαίναμε εκεί.

Όταν γυρίζατε;

Και όταν γυρίζαμε, πάλι στην δουλειά.

Σε έπαιρνε;

Τότενες μας έπαιρνε. Πήγαινα στην δουλειά και ---. Είχα εξηγηθεί με τον μπόση και πήγαινα εκεί κάτω, και αυτός πήγαινε στο γραφείο και έφερνε την κάρτα και γινότανε η εργασία.

Πόσο πληρωνόσουν στο εργοστάσιο που δούλευες, την εβδομάδα, θυμάσαι;

Ετότενε, δεν θυμάμαι --- ήταν όταν δουλεύαμε και overtime [υπερωρία] όλα αυτά πέρναμε καλά χρήματα. 300 [λίρες] μπορεί και περισσότερα.

300 την εβδομάδα; Και στα σταφύλια πώς πληρωνόσουν;

Στα σταφύλια μπορεί να ήταν λιγότερα αλλά επειδής δούλευε και η γυναίκα βοήθαγε και αυτό.

Είχατε παιδιά τότε;

Είχαμε και τα παιδιά. Ξεκινήσανε και τα δύο από εκεί πέρα στου North Loxton το σχολείο, την πρώτη τάξη, και μετά ερχόμαστε στο Adelaide.

Και έτσι τα παιδιά πήγανε τρεις μήνες στο Loxton Primary School και το άλλο εδώ πέρα.

Ναι εδώ στο Adelaide, στο Sturt Street.

Δηλαδή έχεις πάει σε διάφορα μέρη της Αυστραλίας και έχεις κάνει διάφορες δουλειές. Η Αυστραλία ήταν αυτή που πίστευες ότι θα ήταν πριν έλθεις;

Ήταν, εντάξει, καλύτερη από τα δικά μας, γιατί εμείς δεν έχουμε, δεν είχε κανένας στο χωριό, έτσι μαζεμένα χτήματα να είναι μονοκόματα. Είχες λίγο εδώ λίγο εκεί, το οποίον μας έτρωγε στο δρόμο. Ενώ εδώ είχες το σπίτι σου μέσα στην φάρμα [στο χτήμα], ήταν όλα εκεί.

Πιο εύκολα εδώ πέρα;

Εύκολα βέβαια. Είχανε τα μέσα. Δηλαδή, στην αρχή ορισμένοι δεν είχαν και αυτοί το τρακτέρι, είχανε το άλογο, το οργώναμε με άλογο, αλλά ήταν κανονικά αράδες [τα φυτά] να μπορεί να περνάει το τρακτέρι μέσα.

Με τί τα κόβατε τα σταφύλια;

Με τα χέρια, είχαμε μαχαίρια. Το cuttants, το μαύρο, η μαύρη σταφίδα, αυτή κοβότανε με το χέρι. Αλλά εδώ βλέπεις δεν τα ξεφυλάγανε όπως εμείς. Τα ξεμπερδεύαμε [εμείς

στο χωριό μας] να είναι ωραία, να κρέμονται, και κόβαμε το γινωμένο, και εκείνο που ήταν άγουρο το αφήναμε και το παίρναμε την δεύτερη δόση. Εδώ, όταν αρχίναγες, μία και έξω. Και τα απλώνανε επάνω στα ρέξια [racks, δηλαδή ράφια], στα σύρματα, και στεγνώνανε. Μετά την σουλτάνα πάλι το ίδιο. Την σουλτάνα τα κόβανε, τα βάνανε επάνω και τα βάζανε μέσ την ποτάσσα.

Γιατί;

Για να μαραθεί, γιατί είναι σκληρό σταφύλι, και στέγνωνε όταν την βάναν επάνω στα ράξια. Μετά από κάνα fortnight [δεκαπενθήμερο] περίπου ήταν γινωμένες, τα τινάζαμε. Εκεί πήγαινε το rock, το τρακτέρι είχε πίσω ένα ειδικό [εξάρτημα] και τα χτύπαγε και τινάζόντανε. Και τα απλώνανε λίγο κάτω, άμα χρειαζότανε και, μάλλον τα βάζαμε μέσα σε μπόξια [κιβώτια] και τα στέλνανε στο συναιτερισμό τους που είχανε, και αυτοί τα ξάνα καθαρίζανε κανονικά, και πλενόταν η σταφίδα και γινόταν η σουλτάνα.

Έχεις ξάνα πάει πίσω στην Ελλάδα;

Στην Ελλάδα πήγαμε το '73.

Μετά από περίπου 20 χρόνια. Πώς την είδες, το χωριό σου προπαντός;

Το χωριό ήτανε καλύτερο βέβαια. Τότε, όταν το αφήκαμε, δεν είχαμε φως, ήτανε οι πέτρες [στον δρόμο], κάθε χειμώνα που έβρεχε έφευγε εκείνο το λίγο χώμα - και γινότανε όλο πιο μεγάλες. Αλλά τότενες που γυρίσαμε και φως ευρήκαμε και τσιμέντο είχανε ρίξει κάτω, αντί για άσφαλτο. Τότε δεν είχε έρθει ακόμη το άσφαλτο, είχανε ρίξει τσιμέντο και περπάταγες πιο άνετα.

Περνούσε ο κόσμος πιο καλά;

Περνούσανε πιο καλά, βέβαια, είχανε και ψυγείο και --- εντάξει

Είσαι ευχαριστημένος με την ζωή σου εδώ πέρα;

Είμαστε τώρα, γιατί τώρα εδώ πέρα κάναμε τα δικά μας, μετά από χρόνια πήραμε και το δικό μας αυτοκίνητο, την μεταφορά μας, μπορήγαμε να πηγαίνουμε στους φίλους μας, παντού και όλα.

Άμα έμενες εκεί πέρα πως διαφορετική θα ήταν η ζωή σου;

Αμα μέναμε εκεί θα είμαστε και εμείς ίδιοι σαν κεινούς. Θα είχαμε τα ίδια ήθη, θα λέγανε ήρθε ο Αυστραλός τώρα εδώ πέρα. Και όταν γυρίσαμε πάλι εδώ [στην Αυστραλία] μας λέγανε 'Οι Έλληνες'. Εκεί μας λέγανε 'Αυστραλούς'.

Πώς αισθάνεσαι όταν σας το λένε αυτό;

Δεν ήτανε ωραίο, αφού είμαστε οι ίδιοι. (γέλιο)

Δύσκολα να έχεις δύο πατρίδες.

Ναι δύσκολα είναι άμα γνωρίσεις δύο πατρίδες. Δεν μπορείς να καθίσεις. Λες, επήγαινα εκεί, όταν ερχότανε η ώρα έπρεπε να φύγεις [να επιστρέψεις] και αυτά, όταν γυρίζαμε πάλι εδώ πάλι θυμόμαστε εκεί [την Ελλάδα].

Ευχαριστώ πάρα πολύ Δήμο, για σήμερα. Είναι τίποτα άλλο που θέλεις να πεις;

Τι άλλο να σου πω; Ότι εδώ πέρα, αυτοί που μέيناμε, έχουμε χάσει τους περισσότερους και κάθε ημέρα φεύγουμε.

Και θα μείνουμε εδώ;

Δεν κάνει διαφορά, χώμα είναι και εδώ χώμα είναι και εκεί. Δεν είχε διαφορά.

Ευχαριστώ και πάλι Δήμο.